

J. Bb.

**"Istorija otkrytija i issledowanija
siewiernoj Amieriki", I. P. Magidowicz,
Moskwa 1962 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/1, 119-120

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nać liczne trudności, nie może być uważana za doskonałą. W szczególności niektóre z przyjętych granic mają charakter prowizoryczny np. kończący wykład rok 1900.

W każdym z rozdziałów znajduje się na początku pewnego rodzaju wstęp charakteryzujący warunki rozwoju nauki w danym okresie historycznym. Następnie kolejno omawiany jest rozwój matematyki, astronomii, fizyki i chemii.

Praca zaopatrzona została w streszczenia w języku rosyjskim i angielskim. Ponadto dołączono krótki zestaw literatury oraz indeks biograficzny.

Dzieje nauk ścisłych na ziemiach czeskich są pierwszą publikacją obrazującą całość tego tematu. Synteza ta podjęta została mimo poważnych braków w szczegółowych pracach badawczych. Autorzy chcieli jednak zaspokoić pilną i stale rosnącą potrzebę tego rodzaju opracowania. Aby rozszerzyć krąg odbiorców książki starano się przy tym o popularność wykładu.

J. J.

Wincenty Kawalec, *Kieleccyzna. Rozwój gospodarczy regionu*. Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1962, s. 259.

Jak czytamy we wstępie, książka stanowi popularny szkic ekonomiczny, którego celem jest przedstawienie rozwoju gospodarczego Kieleccyzny w historycznym ujęciu oraz wskazanie możliwości i kierunków tego rozwoju na przyszłość.

Pierwszy rozdział, zatytułowany *Historyczny rozwój gospodarki województwa*, zawiera ogólny zarys dziejów działalności produkcyjnej człowieka na Ziemi Kieleckiej, począwszy od pierwszych śladów osadnictwa w okresie prehistorycznym, a skończywszy na opisie strat gospodarczych, jakie poniosło województwo w czasie minionej wojny. W rozdziale tym szczególną uwagę poświęcił autor rozwojowi przemysłu w ciągu XIX w.

W dalszych rozdziałach, omawiających aktualny stan i perspektywy rozwoju w poszczególnych dziedzin gospodarki, znajdują się również informacje, które mogą być interesujące przede wszystkim dla historyka przemysłu a w pewnym stopniu i dla historyka techniki. Informacje te zawarte są głównie w sięgających często okresu międzywojennego zestawieniach statystycznych obrazujących rozwój różnych dziedzin przemysłu.

Wreszcie w jednym z końcowych rozdziałów, w którym autor analizuje wartości Ziemi Kieleckiej jako regionu turystycznego, wiele miejsca zajmuje opis zachowanych zabytków techniki oraz poczynnań badawczych i konserwatorskich związanych z udostępnieniem tych zabytków społeczeństwu.

Warto dodać, że autor książki dr Kawalec należy do ludzi ściśle związanych z ziemią kielecką, a równocześnie doskonale zorientowanych w jej problematyce gospodarczej.

J. J.

I. P. Magidowicz, *Istorija otkrytija i issledowanija siewiernoj Amieriki*. Gosudarstwiennoe Izdatielstwo Innostrannoje Litieratury, Moskwa 1962, s. 475.

Ta najpełniejsza w języku rosyjskim *Historia odkryć i badań Ameryki Północnej* obejmuje okres od przedkolumbowych odkryć Normanów do podróży badawczych XX stulecia. Autor wykorzystuje w niej dziesiątki dzieł ogólnych i pomniejszych opracowań historycznych w językach rosyjskim, angielskim i francuskim. Omawia wiele źródeł i dokumentów, a m. in. mapę krajów północnych warszawskiego atlasu Ptolemeusza (ok. 1467) (sic!) Czy jednak wykorzystał je w pełni i dosyć krytycznie?

Omawia on np. (na s. 47—54) zagadnienie źródeł do podróży Jana z Kolna, traktując jako fakt historyczny, a nie znając pracy B. Olszewicza, który już prawie 30 lat temu w rozprawie wywołującej liczne odgłosy¹ wykazał legendarność tej postaci. Dzieło Magidowicza jest jednak pierwszą, a zatem pionierską monografią poświęconą odkryciom i wyprawom badawczym do Ameryki Północnej, której trudność opracowania polegała przede wszystkim na tym, że istnieje do tego tematu olbrzymia literatura wymagająca szczególnie krytycznej oceny.

J. Bb.

Irena Stasiewicz, Bolesław Orłowski, *Jak nasi przodkowie w powietrzu latali*, s. 36. Ryszard Kołodziejczyk, *Warszawsko-Wiedeńska Droga Żelazna*, s. 59. Halina Winnicka, *Zapomniany wynalazca*, s. 43. Irena Stasiewicz, Bolesław Orłowski, *W fabryce sprzed półtora wieku*, s. 35. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1961—1962.

Powyższe pozycje ukazały się w latach 1961 i 1962 w ramach „Biblioteczki Historycznej” PZWS, przeznaczonej dla uczniów klas V—VII jako ich samodzielna lektura uzupełniająca wiadomości z historii Polski zdobywane w czasie zajęć lekcyjnych.

Godnym podkreślenia jest fakt, że redakcja „Biblioteczki” docenia znaczenie tematów z zakresu historii techniki. Na 20 tytułów, które ukazały się do września 1962 r., 4 popularyzują właśnie technikę i osiągnięcia techniczne w dawnej Polsce. O pierwszych w Polsce próbach balonowych opowiadają autorzy książeczki *Jak nasi przodkowie w powietrzu latali*. *Zapomniany wynalazca* — to Abraham Stern, wybitny, a tak mało znany, mechanik polski przełomu XVIII i XIX w. *Warszawsko-Wiedeńska Droga Żelazna* jest opowieścią o okolicznościach i przebiegu budowy tej pierwszej linii kolejowej w centrum kraju. Wreszcie książka *W fabryce sprzed półtora wieku* zawiera opis huty w Białogonie pod Kielcami.

Książeczki pisane są częściowo w formie zbeletryzowanej. Zawierają one liczne ilustracje, przy czym w części są to reprodukcje materiałów ikonograficznych z opisywanej epoki.

Wydawnictwo planuje dalsze pozycje z zakresu historii techniki. M. in. w opracowaniu znajduje się opowiadanie o Stanisławie Staszycu jako organizatorze przemysłu.

J. J.

Hanno Beck, *Alexander von Humboldt*. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1961. T. I, *Von der Bildungsreise zur Forschungsreise 1769—1804*, s. 303; t. II, *Vom Reisewerk zum „Kosmos” 1804—1859*, s. 439.

Tom pierwszy monografii Aleksandra Humboldta obejmuje jego młodość, studia, prace w górnictwie, przygotowania do podróży amerykańskiej i samą podróż, tom zaś drugi — okres, w którym opracował on rezultaty podróży amerykańskiej i przygotowywał się do podróży po Rosji (1829—1830), oraz późniejszą działalność uczonego w Berlinie. Autor monografii Hanno Beck, młody, wybitnie utalentowany historyk niemiecki, wykorzystał w niej olbrzymi materiał bibliograficzny i archiwalny zebrany z okazji obchodów roku humboldtowskiego (1959). Ukazał on postać genialnego

¹ O Janie z Kolna, domniemanym polskim poprzedniku Kolumba. „Przegląd Geograficzny”, 1933.